

VIRKSOMME ORD

<http://virksommeord.uib.no/taler?id=1049>

Einar Gerhardsen

Fredspolitik

NATOs toppmøte

17. desember 1957

Kilde: Olaf Solumsmoen og Olav Larssen (red.): Med Einar Gerhardsen gjennom 20 år. Oslo 1967, s. 148-151

Vi har alle et inntrykk av at de forhandlinger vi fører her i disse dager, følges med spent oppmerksomhet ikke bare av folkene i våre egne land, men av folk over hele verden. Skal vi i noen grad kunne innfri de forventninger som stilles, er det nødvendig at vårt syn på den internasjonale situasjon er preget av realisme, og at vi nøkternt og fordomsfritt vurderer vår organisasjon, dens innsats og dens oppgaver.

Det var frykten for å miste frihet og uavhengighet som for 9 år siden førte oss sammen i en forsvarsallianse. Dens primære mål var å trygge freden og sikkerheten i vår del av verden. Hittil har vi lyktes med dette, takket være vårt samhold og våre folks forsvarsanstrengelser. Vår allianse militære styrkemålsetting har til enhver tid klart vist dens defensive karakter. Vår organisasjon og de enkelte medlemsland har lagt den største vekt på ikke å gå til tiltak som kunne betegnes som aggressive eller provokatoriske. Dette må fortsatt være vår politikk. Når det gjelder de militære spørsmål som foreligger til behandling på dette møtet, vil den norske regjering med interesse overveie forskjellige forslag som vil bli lagt fram om nærmere integrering av NATO-forsvaret. Disse forslag vil trenge nærmere konkretisering, og det vil bli anledning til å komme tilbake til dem på en statsrådskonferanse til våren. Jeg må imidlertid i denne forbindelse minne om at det helt fra NATO's grunnlegging har vært Norges politikk ikke å stasjonere fremmede stridskrefter på vårt territorium så lenge vi ikke er truet av eller utsatt for angrep. Vi ser ingen grunn til å endre denne politikk. Vi har i Norge heller ingen planer om å la opprette lagre av atomvåpen på norsk område eller installere utskyttingsbaser for mellomdistanseraketter.

Får jeg i denne forbindelse minne om en tanke som i den seinere tid har vært framme i den offentlige debatt i en rekke land: Tanken om å etablere et militært «uttynnet» område i Europa i tillit til at dette ville nedsette spenningen i vår verdensdel.

De forslag som springer ut av denne tankegang, har vakt oppmerksomhet også i mitt land. Selvsagt er det ugjørlig å ta stilling til dem uten at deres konsekvenser og muligheter er nøye

prøvd og drøftet. Men det var kanskje verd å undersøke om tanker som disse inneholder elementer som kan brukes i en konstruktiv fredspolitik.

Jeg understreker at jeg med denne betraktning ikke tar noe standpunkt til dette innviklede problem. Heller ikke har jeg hatt anledning til å studere nærmere eller høre andre regjeringers synsmåter når det gjelder de brev som statsminister Bulganin har sendt til våre land i de siste dagene.

Når det gjelder spørsmål om etablering av baser for mellomdistanseraketter, er det vår oppfatning at det ville være riktig å utsette prinsipielle vedtak i denne sak. Den har viktige militære og politiske sider som mange av våre regjeringer ikke har hatt tilstrekkelig tid og anledning til å overveie. En slik utsettelse behøvdde ikke hindre de praktiske forberedelser som er nødvendige. Den tid som i alle tilfelle vil medgå før de foreliggende planer kan iverksettes, kunne så nyttes til å prøve muligheten for nye forhandlinger med Sovjet-Unionen om nedrustnings-spørsmålet. Derved ville vi gi Sovjet-regjeringen anledning til å vise vilje til reelle forhandlinger.

Det er en alminnelig oppfatning at det ikke er noen aktuell fare for at Sovjet-lederne vil ta risikoen for å sette i gang en storkrig, men vi står fortsatt overfor en trusel fra et totalitært styre, som stiller oss overfor både politiske og militære problemer. Der hvor Sovjet-Unionens framstøt i første rekke er av politisk og økonomisk art, som overfor den ikke-engasjerte del av verden, bør også Vestens virkemidler i første rekke være av politisk og økonomisk art. Det er nemlig viktig ikke å tape av syne den nære sammenheng mellom politisk, økonomisk og militær styrke. Blir det ikke krig - hva vi alle håper og arbeider for - vil avgjørelsen falle på det politisk-økonomiske felt. Demokratiene må derfor finne fram til en hensiktsmessig balanse i bruken av sine ressurser, slik at de kan hevde seg bedre og sterkere på dette område enn de hittil har gjort.

Men samtidig som vi på denne måte på det politisk-økonomiske område søker å føre en konstruktiv og realpolitisk fredspolitik, må vi gjennom et effektivt militært beredskap forhindre at balansen vipper ensidig i den annen parts favør. Den norske regjering er klar over at dette er en dobbeltoppgave som vil kreve betydelig innsats fra alle medlemsland.

En fortsatt utbygging av det indre samhold i alliansen er etter norsk syn nødvendig, om vi skal makte å løse denne dobbeltoppgaven. Særlig er det viktig at konsultasjonsvirksomheten medlemslandene imellom utvikles videre. En felles utenrikspolitik for alle medlemsland i alle internasjonale spørsmål er imidlertid ikke mulig. Det har heller ingen hensikt å skjule at vi i viktige spørsmål har hatt og har avvikende oppfatninger. Men gjennom konsultasjon bør vi

kunne komme dit hen at de direkte ansvarlige land treffer sine tiltak i full bevissthet om de andre medlemslands synsmåter.

De sentrale internasjonale problemene angår samtlige NATO-land, selv om de større land i kraft av sin maktstilling må bære et større ansvar. Dette gjelder framfor alt nedrustnings-spørsmålet og de sikkerhetspolitiske spørsmålene i Europa.

I nedrustnings-spørsmålene, som i de andre sentrale spørsmål, er det viktig at vi understreker vår vilje til gjennom forhandlinger å løse stridsspørsmålene mellom øst og vest. Vi står stadig ved - ikke som noe ultimatum, men som et forhandlingsgrunnlag - de forslag som har fått tilslutning i De forente nasjoner. Man må søke løsningen på disse spørsmål ikke bare innenfor De forente nasjoner, men om nødvendig også gjennom direkte diplomatiske forhandlinger mellom de to militære hovedmakter. Vi må vokte oss vel for å gi inntrykk av at vi er engstelige for politiske forhandlinger med østblokken. Over hele verden lengter folk etter å få slutt på den kalde krigen. Vi må alltid stille oss slik at det ikke kan oppstå tvil om vår vilje til å nå dette mål. Vi må alltid være villige til å omprøve våre standpunkter, til å sette oss inn i motpartens syn, og til å komme ham i møte overalt hvor det synes forsvarlig. Vi må holde oss klart for øye at begge parter er levende opptatt av sine sikkerhetsbehov.

Utviklingen selv har satt spørsmålet om teknisk-vitenskapelig samarbeid på dagsordenen, og det er neppe noen uenighet om at det på dette felt er plass for økt samarbeid og internasjonale tiltak. For vår del vil vi ta stilling til de forslag som er lagt fram, med et sterkt ønske om å finne fram til samarbeidsformer som vil gi positive resultater.

Ser vi tilbake på utviklingen av vår allianse siden 1949, har vi grunn til å glede oss over meget og se det som en bekreftelse på at vi den gang valgte riktig kurs. Den våpentekniske utvikling har imidlertid ført oss fram til en korsvei. Det gjelder nå at vi viser oss i stand til å treffe riktige avgjørelser om den videre vei vi skal gå.

Sovjet-Unionens ledere forsøker stadig å så tvil blant oss og splitte oss. Vi må avvise alle slike forsøk, faste i vår tro på at samholdet mellom demokratiene er en nødvendig forutsetning for freden. Men samhold alene er ikke nok. Det må stadig munne ut i en aktiv og konstruktiv fredspolitikk.

På den måten vil vi gi våre folk nytt håp om at det er mulig å nå fram til en fred som bygger på et varigere grunnlag enn den fryktens balanse vi i dag setter vår lit til.

